

Цивільне процесуальне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів

Структура навчального посібника визначена навчальною програмою курсу і побудована на найбільш оптимальному та легкому поданні матеріалу студентам – у запитаннях і відповідях, при цьому відповідь на питання викладена та розкрита чітко, стисло та зрозуміло.

Навчальний посібник допоможе у засвоєнні студентами, слухачами та усіма практикуючими юристами поняття цивільного процесуального права, цивільного процесу, його завдань, принципів, загальних положень цивільного процесу, а також наказного, позовного та окремого провадження, перегляд судових рішень, функції цивільного процесу при виконанні судових рішень, визнання та виконання рішень іноземних судів.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЦИВІЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПРАВА

1. Цивільне процесуальне право як галузь процесуального права і законодавства

Цивільне процесуальне право як галузь процесуального права і законодавства України — сукупність правових норм, що регулюють порядок розгляду і вирішення судом цивільних справ, тобто правосуддя в цивільних справах.

При цьому **наука цивільного процесу** виступає складовою юридичної науки, вона вивчає цивільне процесуальне право, цивільне судочинство і теорію цивільного процесуального права.

2. Предмет, джерела цивільного процесуального права

Предметом цивільного процесуального права є суспільні відносини, що виникають у сфері цивільного судочинства, тобто цивільні процесуальні відносини.

Джерелами цивільного процесуального права є:

Конституція України — закріплює найважливіші принципи судочинства. Конституційні норми мають пріоритет при нормотворчості й правозастосуванні.

Цивільний процесуальний кодекс України є основним джерелом норм цивільного процесуального права, оскільки містить такі норми, що визначають завдання і принципи цивільного процесу, положення загальної частини статичного характеру, а також розгорнуті процесуальні регламенти, які відображають динаміку діяльності суду й інших учасників судочинства.

Інші закони України, що містять процесуальні норми («Про судоустрій і статус суддів», «Про третейські суди», «Про міжнародне приватне право», «Про прокуратуру», «Про міжнародний комерційний арбітраж», «Про місцеве самоврядування в Україні»).

Підзаконні нормативно-правові акти: Укази Президента України, акти Уряду України, міністерств та відомств.

Рішення Конституційного Суду України. Згідно зі статтею 151-2 Конституції України, Конституційний Суд України постановляє рішення, які обов'язкові до виконання на території України, остаточно й не можуть бути оскаржені.

Міжнародні угоди і договори, що визначають взаємну правову допомогу держав по цивільних справах, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України (наприклад, Гаазька конвенція з питань цивільного процесу 1954 року).

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

3. Система принципів цивільного процесуального права

Принципи цивільного процесуального права закріплені Конституцією України, основні з яких наступні:

- здійснення правосуддя виключно судами (стаття 124);
- принцип територіальності і спеціалізації побудови системи судів загальної юрисдикції (стаття 125);
- здійснення правосуддя суддею одноособово, колегією суддів чи судом присяжних (ч. 2 статті 129);
- незалежність і недоторканність суддів та підкорення їх тільки законам (ч. 1 статті 126, ч. 1 статті 129);
- законність (п. 1 статті 129);
- рівність усіх учасників процесу перед законом і судом (п. 2 статті 129);
- змагальність сторін та свобода в наданні ними судові своїх доказів і доведенні перед судом їх переконливості (п. 3 статті 129);
- гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами (п. 6 статті 129);
- державна мова судочинства (стаття 10) тощо.

Частина 3 статті 2 ЦПК визначає **основні засади (принципи) цивільного судочинства**:

- 1) верховенство права;
- 2) повага до честі і гідності, рівність усіх учасників судового процесу перед законом та судом;
- 3) гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами;
- 4) змагальність сторін;
- 5) диспозитивність;
- 6) пропорційність;
- 7) обов'язковість судового рішення;
- 8) забезпечення права на апеляційний перегляд справи;
- 9) забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, встановлених законом;
- 10) розумність строків розгляду справи судом;
- 11) неприпустимість зловживання процесуальними правами;

12) відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судове рішення.

4. Верховенство права

Стаття 10 ЦПК визначає принцип верховенства права у цивільному процесі та порядок використання законодавства при здійсненні цивільного правосуддя.

Конституційний Суд України у Рішенні від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 акцентував: «**Верховенство права** — це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо».

Цей принцип забезпечує пріоритетність прав і свобод людини та громадянина, справедливість і гуманність при постановленні судових рішень.

Принцип верховенства права у цивільному судочинстві можна найліпше розкрити через застосування деяких правових положень, які формують права особи при відправленні правосуддя:

- право презумпції невинуватості кожної зі сторін;

- право на судовий розгляд без невинуватих зволікань;

- право на достатній час для подання доказів, що підтверджують вимоги чи заперечення сторін;

- право на справедливий розгляд справи незалежним і неупередженим судом;

- право на допит свідків з боку іншої сторони;

- право на апеляцію до незалежного суду, що має повноваження перегляду та скасування рішення на підставах законності та поданих доказів.

Суд розглядає справи відповідно до Конституції України, законів України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Суд застосовує інші правові акти, прийняті відповідним органом на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що встановлені Конституцією та законами України. Суд застосовує при розгляді справ Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року і протоколи до неї, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, та **практику Європейського суду з прав людини як джерело права**. Суд засто-

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЦИВІЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПРАВА	5
1. Цивільне процесуальне право як галузь процесуального права і законодавства	5
2. Предмет, джерела цивільного процесуального права	5
ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА	7
3. Система принципів цивільного процесуального права	7
4. Верховенство права.....	8
5. Пропорційність у цивільному судочинстві.....	9
6. Змагальність сторін	10
7. Диспозитивність цивільного судочинства.....	11
8. Право на перегляд справи та оскарження судового рішення.....	12
9. Обов'язковість судових рішень	13
ЦИВІЛЬНА ЮРИСДИКЦІЯ	15
10. Предметна та суб'єктна юрисдикція.....	15
11. Інстанційна юрисдикція.....	18
12. Територіальна юрисдикція (підсудність).....	18
СКЛАД СУДУ. ВІДВОДИ.	25
13. Загальні питання визначення складу суду у цивільному судочинстві	25

14. Відводи (самовідводи)	29
УЧАСНИКИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	35
15. Загальні питання участі у цивільному процесі.....	35
16. Цивільна процесуальна дієздатність і правоздатність.....	38
17. Сторони в цивільному процесі.....	40
18. Треті сторони в цивільному процесі	44
19. Процесуальне правонаступництво	47
20. Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.....	47
21. Представництво у цивільному процесі	49
22. Інші учасники цивільного процесу.....	53
ДОКАЗИ ТА ДОКАЗУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	55
23. Загальні питання про докази	55
24. Зміст доказів	56
25. Витребування доказів	58
26. Окремі види доказів.....	59
27. Забезпечення доказів	61
ПРОЦЕСУАЛЬНІ СТРОКИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	65
27. Загальні питання процесуальних строків.....	65
28. Обчислення процесуальних строків	66
29. Зупинення та продовження процесуальних строків	67
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	68
30. Підстави та види забезпечення позову.....	68

31. Застереження щодо забезпечення позову	69
32. Порядок забезпечення позову	71
33. Зустрічне забезпечення	74
34. Скасування забезпечення та зустрічного забезпечення	76
НАКАЗНЕ ПРОВАДЖЕННЯ	80
35. Поняття наказного провадження в цивільному процесі	80
36. Предмет розгляду у справах наказного провадження	81
37. Вимоги щодо заяви про видачу судового наказу	83
38. Розгляд заяви про видачу судового наказу	84
39. Скасування судового наказу	86
ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ. СТАДІЯ ВІДКРИТТЯ	
СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ	88
40. Загальні питання позовного провадження у цивільному процесі	88
41. Письмові заяви учасників справи	89
42. Заяви учасників по суті справи	89
43. Заяви учасників з процесуальних питань	95
44. Відкриття провадження в цивільній справі	97
ПІДГОТОВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ	
ПОЗОВНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	103
45. Загальні питання підготовчого провадження	103
46. Врегулювання спору за участю судді	104
47. Мирова угода	106

РОЗГЛЯД ЦИВІЛЬНОЇ СПРАВИ ПО СУТІ В СУДІ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ	109
48. Завдання і загальні питання розгляду справи по суті	109
49. Відкриття розгляду справи по суті	111
50. З'ясування обставин справи та дослідження доказів	112
51. Судові дебати і ухвалення рішення	115
52. Фіксування судового процесу	117
53. Зупинення і закриття провадження у справі. Залишення позову без розгляду	119
СУДОВІ РІШЕННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	125
54. Загальні питання щодо судових рішень в цивільному процесі	125
55. Ухвали суду	126
56. Законність і обґрунтованість судового рішення	129
57. Інші вимоги до судового рішення	130
58. Проголошення судового рішення	132
СПРОЩЕНЕ ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ	135
59. Загальні питання щодо розгляду справ у спрощеному провадженні	135
60. Справи, які можуть розглядатися у спрощеному провадженні	136
61. Розгляд справ в порядку спрощеного провадження	137
ЗАОЧНИЙ РОЗГЛЯД СПРАВИ	140
62. Загальні питання заочного розгляду цивільних справ	140

63. Порядок заочного розгляду справи	141
ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ВИЗНАННЯ НЕОБҐРУНТОВАНИМИ АКТИВІВ ТА ЇХ СТЯГНЕННЯ В ДОХІД ДЕРЖАВИ.....	143
64. Загальні питання у справах про визнання необґрунтованими активів	143
ОКРЕМЕ ПРОВАДЖЕННЯ.....	145
65. Загальні питання окремого провадження	145
66. Особливості справ окремого провадження.....	146
67. Подання заяви у справі окремого провадження	147
68. Розгляд справ окремого провадження.....	151
РОЗГЛЯД СПРАВ ЩОДО ОБМЕЖУВАЛЬНОГО ПРИПИСУ	153
69. Загальні питання щодо обмежувального припису	153
70. Звернення до суду	153
АПЕЛЯЦІЙНЕ ПРОВАДЖЕННЯ	157
71. Сутність апеляційного провадження за ЦПК в поточній редакції.....	157
72. Подання апеляційної скарги.....	160
73. Відкриття апеляційного провадження	162
74. Апеляційний розгляд	166
КАСАЦІЙНЕ ПРОВАДЖЕННЯ.....	175
75. Загальні питання касаційного провадження.....	175
76. Залишення касаційної скарги без руху. Наслідки пропуску строку на касаційне оскарження та порядок його поновлення.....	180

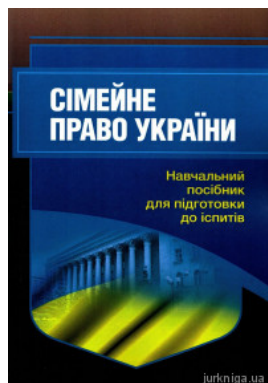
77. Відкриття касаційного провадження.....	181
78. Касаційний розгляд.....	183
ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ ЗА НОВВИЯВЛЕНИМИ ЧИ ВИКЛЮЧНИМИ ОБСТАВИНАМИ	193
79. Підстави перегляду	193
80. Подання заяви про перегляд.....	195
81. Розгляд заяви про перегляд.....	196
ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ТРЕТЕЙСЬКИХ СУДІВ, ОСПОРЮВАННЯ РІШЕНЬ МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ АРБІТРАЖІВ.....	199
82. Загальні питання.....	199
83. Об'єкти та суб'єкти оскарження (оспорювання)	200
84. Визначення юрисдикції справ про оскарження.....	201
85. Строки оскарження рішень	201
86. Підстави відмови у відкритті провадження за заявами про оскарження рішень.....	202
ВІДНОВЛЕННЯ ВТРАЧЕНОГО СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ	205
87. Загальні питання.....	205
88. Мета відновлення втраченого провадження.....	207
89. Розгляд заяви про відновлення втраченого провадження.....	208
90. Особливості розгляду справ про поновлення втраченого провадження на окупованій території України і в зоні проведення АТО.....	209
ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ЗА УЧАСТЮ ІНОЗЕМНИХ ОСІБ.....	211

91. Загальні питання провадження у справах з іноземним елементом	211
92. Судові доручення про надання правової допомоги	213
93. Інструкція про порядок виконання міжнародних договорів з питань надання правової допомоги в цивільних справах щодо вручення документів, отримання доказів та визнання і виконання судових рішень	216
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	222

Книги, які можуть вас зацікавити

Кримінальне
процесуальне право
України. Навчальний
посібник для
підготовки до іспитів

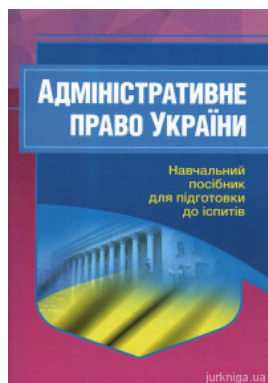
Сімейне право України.
Навчальний посібник
для підготовки до
іспитів

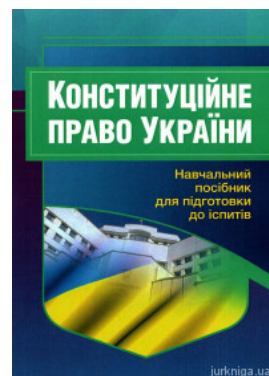
Цивільний
процесуальний кодекс
України

Кримінальний
процесуальний кодекс
України

Адміністративне право
України. Навчальний
посібник для
підготовки до іспитів

Конституційне право
України. Навчальний
посібник для
підготовки до іспитів

Перейти до галузі права
Цивільне право та процес

Перейти на сайт →